İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi
Journal of the Human and Social Science Researches
[2147-1185]
10 th Years

[itobiad], 2021, 10 (4): 3639-3666

Türkiye'de Balkan Türkleri ve Mübadele Derneklerinde Yürütülen Kültürel ve Eğitsel Müzik Faaliyetleri

Cultural and Educational Music Activities Conducted in Balkan Turks and Exchange Associations in Turkey

Video Link: https://youtu.be/rPyFV3WGSp0

Çağrı ŞEN
Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, GSE Böl.
Asst. Prof., Sinop University, Faculty of Education,
Department of Fine Art Education
csen@sinop.edu.tr / Orcid ID: 0000-0003-0776-5025

Ebru ŞEN
Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, GSE Böl.
Asst. Prof., Sinop University, Faculty of Education,
Department of Fine Art Education
ebrusen@sinop.edu.tr / Orcid ID: 0000-0003-4691-576X

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	**:** Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	**:** 24.08.2021
Kabul Tarihi / Accepted	**:** 15.12.2021
Yayın Tarihi / Published	**:** 26.12.2021
Yayın Sezonu	**:** Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season	**:** October-November-December

Atıf/Cite as: Şen, Ç. & Şen, E. (2021). Türkiye'de Balkan Türkleri ve Mübadele Derneklerinde Yürütülen Kültürel ve Eğitsel Müzik Faaliyetleri . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 10 (4) , 3639-3666 . Retrieved from http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/66167/986419

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. http://www.itobiad.com/

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

Türkiye'de Balkan Türkleri ve Mübadele Derneklerinde Yürütülen Kültürel ve Eğitsel Müzik Faaliyetleri *

Öz

Günümüzde Türkiye topraklarında yaşayan Balkan kökenli vatandaşlar tüm nüfusun içinde önemli bir bölümü oluşturmaktadır. Muhtelif göç süreçlerinde Balkanlar'dan Anadolu'ya göç eden soydaşlar, beraberlerinde getirdikleri kültür vasıtasıyla toplum içinde yeni kültürel ilişkilerin oluşmasını sağlamışlar ve belirli bölgelerde kümelenerek oluşturdukları derneklerin çatısı altında kültürlerini yaşatmaya çalışmışlardır. Balkan göçmenlerinin, sözü edilen dernekler bünyesinde çeşitli kültürel ve sanatsal faaliyetler yürüttükleri bilinmektedir. Söz konusu derneklerin yürüttükleri kültürel ve sanatsal faaliyetleri içerisinde müziksel etkinliklerin de önemli ölçüde yer aldığı gözlenmektedir. Bu araştırmada, Türkiye'deki Balkan Türkleri ve mübadele derneklerinin kültürel ve eğitsel müzik faaliyetleri incelenerek ilgili derneklerin, içinde bulundukları toplumun kültür ve sanat yaşantısına katkılarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, müzik faaliyetlerinin türleri, kapsamları, içerikleri ve niteliklerini belirlemek üzere bir tarama çalışması gerçekleştirilmiştir. Türkiye'deki 34 farklı şehirden, Balkan göçmenlerinin oluşturduğu toplam 185 dernekten elde edilen anket verileri doğrultusunda var olan durum nicel ve nitel olarak betimlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, derneklerin en sık gerçekleştirdikleri kültürel ve sanatsal etkinliklerin başında müzik etkinlikleri gelirken bunu halk dansları etkinliklerinin izlediği görülmüştür. Bununla birlikte derneklerin büyük çoğunluğunun konser etkinlikleri ve müzik eğitimi çalışmaları gibi faaliyetler yürüttükleri, bu faaliyetlerini belirli aralıklarla ve çeşitli mekânlarda topluma sergiledikleri tespit edilmiştir. Öte yandan derneklerin yaklaşık yarısının, toplumun her kesimine açık ve çeşitli yaş gruplarına yönelik olmak üzere imkânları doğrultusunda çeşitli müziksel çalışmalar ya da kurslar düzenledikleri belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kültürel ve sanatsal faaliyetler yürütme ve gerçekleştirme konusunda çeşitli güçlüklerle karşılaşmalarına karşın çalışma grubu içerisinde yer alan derneklerin, sözü edilen kültürel ve eğitsel müzik faaliyetleri vasıtasıyla toplumun sosyal yaşantısına önemli ve değerli katkılar sundukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balkan Türkleri, Mübadil, Göç, Müzik, Kültür, Eğitim.

* Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığının 20.05.2020 Tarih, 2020/66 Sayılı kararı ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.

Cultural and Educational Music Activities Conducted in Balkan Turks and Exchange Associations in Turkey

Abstract

The Balkan-origin citizens who currently live in Turkey are an important part of the population. The cognates who migrated from the Balkans to Anatolia during various migration processes gave rise to new cultural relations inside the society by means of the culture they brought, and tried to sustain their culture under the roof of the associations that they founded by gathering together in certain regions. It is known that Balkan migrants conduct various cultural and art activities in the body of the aforementioned associations. It is also possible to observe that music activities take an important part in the cultural and art activities conducted by these associations. This research aims to investigate the cultural and educational music activities of the Balkan Turks and the exchange associations in Turkey, thus to reveal the contributions of the relevant associations to the culture/art life of the society. In this direction, a survey study was conducted in order to determine the types, scopes, contents, and qualifications of the music activities. In line with the questionnaire data obtained from a total of 185 associations founded by the Balkan migrants in 34 different cities of Turkey, the current situation was described both qualitatively and quantitatively. According to the obtained findings, music activities is the primary cultural and art activity that is carried out by the associations most frequently, followed by folk dances. The majority of the associations conduct activities such as concert activities and music education studies, and they exhibit these activities before the society in certain periods and at various spaces. Nearly half of the associations organize musical studies or courses that are open for every segment of the society and aimed at various age groups within possibility. According to the results of the research, it was determined that associations that are involved in the study group make a significant contribution to the social life of the society by means of the said cultural and educational music activities, although they have some difficulties in conducting and performing cultural and art activities.

Keywords: Balkan Turks, Exchanged, Migration, Music, Culture, Education.

Giriş

Avrupa kıtasının beşiği sayılabilecek Doğu Trakya bölgesi, Türkiye Cumhuriyeti topraklarının yaklaşık %5'ini oluşturmaktadır. Balkan coğrafyası içerisinde yer alan bu bölgeye sahip olması bakımından Türkiye Cumhuriyeti'nin aynı zamanda bir Balkan ülkesi olduğu söylenebilir. Yaklaşık 550 yıl Balkanlarda hüküm sürmüş olan Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasına sahip modern Türkiye Cumhuriyeti, Balkan

coğrafyası ile tarihsel ve kültürel bağları sebebiyle Asyalı kimliğinin yanı sıra Avrupalı ve dolayısıyla Balkanlı kimliğini de taşımaktadır (Sancaktar, 2010). Günümüzde halen Balkanlarda hayatını sürdüren Türk ve Müslüman topluluklar bulunmasının yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti topraklarında yaşayan önemli oranda Balkan kökenli nüfus bulunmaktadır. Bu bakımdan Balkanlar, geçmişte olduğu gibi günümüzde de Türkiye için önem arz etmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun güç kaybetmeye başlamasıyla birlikte farklı coğrafyalardan günümüz Türkiye coğrafyasına dış göç hareketleri gerçekleşmiştir. Bu göçler içerisinde özellikle ülke nüfusu üzerinde en önemli etkiyi gerçekleştiren Balkan göçleridir (Güleç, 2019, s. 61). Özellikle, Balkan milletlerinin kaderine doğrudan etki eden 1877-78 Osmanlı-Rus savaşı ve 1912-13 Balkan Savaşları, kaybedilen topraklardan Anadolu'ya yoğun kitlesel göçlerin yaşanması bakımından birer dönüm noktasıdır (Demirtaş, 2017, s. 155; İmamoğlu, 2018, s. 105; McCarthy, 2014, s. 356; Özlem, 2018, s. 91; Pul, 2017, s. 421). Cumhuriyetin ilanından İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar (1923-1945) ise yaklaşık 840.000 kişinin Balkanlar'dan Türkiye'ye göç ettiği belirtilmektedir. Bu tarihler arasındaki en önemli göç hareketi, Türkiye ile Yunanistan arasındaki nüfus mübadelesi sırasında gerçekleşmiştir (Kirişçi, 1995, s. 63). 1923'te imzalanan anlaşma ile Anadolu'da yaşayan Rumlar ve Yunanistan'da yaşayan Türkler memleketlerinden kopartılarak zorunlu göçe tabi tutulmuşlardır (Atasayar, 2018, s. 99). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Soğuk Savaş Dönemi'nde, yaklaşık 1950-1991 yılları arasında Türklere karşı yürütülen baskıcı ve ayrımcı politikalar ile asimilasyon girişimleri nedeniyle, çoğunluğu Bulgaristan'dan olmak üzere Balkanlar'dan Türkiye'ye toplamda 866.818 kişi gelmiştir. Soğuk Savaş Dönemi sonrasında da Balkanlar'dan Türkiye'ye göçler devam etmiştir. Ancak, bunların daha çok aile birleşimi amacıyla ve ekonomik nedenlerle gerçekleştiği söylenebilir (Özlem, 2018, s. 111). Sözü edilen bu göçler hem Balkan ülkelerinin hem de bugünkü Türkiye'nin demografik yapısını etkilemiş ve değiştirmiştir (Sancaktar, 2012, s. 76).

Sonuç olarak günümüz Türkiye coğrafyası, iki yüzyılı aşkın bir süreyle, özellikle Balkan yönelimli ve çoğunlukla siyasi temelli soydaş göçlerinden oluşan kitlesel göçlere maruz kalmıştır. Türkiye'deki Balkan kökenlilerin sayısına ilişkin net bir rakam belirtmek mümkün olmamakla birlikte, 19. yüzyıldan günümüze kadar Balkanlar'dan göç ederek bugünkü Türkiye topraklarında iskân edilen ve kendi olanaklarıyla yerleşen insanlar ile onlardan doğan yeni kuşaklar da hesaplandığında, Türkiye nüfusunun yaklaşık beşte birinin Balkan/Rumeli kökenli olduğu tahmin edilmektedir (Özlem, 2011; Ünal ve Demir, 2009, s. 381). Bunun sonucu olarak Türkiye'deki Balkan kökenli nüfus yerleşik genel nüfus içerisinde önemli bir yere sahip olmuş (Ünal, 2012a, s. 50); yerleştikleri bölgelerde kültürleri, âdetleri ve gelenek-görenekleriyle Türk kültürüne büyük katkı sağlamış ve renk katmışlardır (Güner, 2017, s. 171).

Göç, coğrafi mekân değiştirme süreci sonunda sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısının değişmesine sebep olan kitlesel bir nüfus hareketidir (Gelekçi, 2020, s. 124). Bu bakımdan göçmenler; geldikleri coğrafya, toplum ve göç etme sebepleri ne olursa olsun göç ederek yerleştikleri toplumda sosyal, ekonomik, kültürel veya siyasi birçok sorunla karşı karşıya kalabilmektedirler (Emini, 2018, s. 39). Balkanlardan Türkiye'ye yönelik göçler daha çok ırksal, ulusal, sosyo-kültürel ve siyasi temeli olan soydaş göçleridir (Utaş Akhan ve Batmaz, 2015, s. 24). Mübadele ve diğer göçlerle Anadolu'ya yerleşen Balkan kökenli nüfus özelinde bakıldığında yerleşik halkla aynı örf ve âdete bağlı olan bu toplulukların, zaman zaman kendilerinden ya da yerli halktan kaynaklı psikolojik, ekonomik ya da benzeri sorunlar yaşasalar da toplumsal olarak kültürel bakımdan benzerlik taşıyan yeni çevrelerine daha kolay uyum sağladıkları söylenebilir (Demirtaş, 2017, s. 165; Kocacık, 1996, s. 141; Özlem, 2018, s. 93). Buna karşın Balkan göçmenlerinin, göç ettikleri günden bu yana geçmiş deneyimlerini, bilgilerini, birikimlerini ve kültürel değerlerini gelecek nesillere aktarabilmek ve sürdürebilmek için toplumsal bir gereklilik olarak birtakım grup aidiyeti ve kültürel kimlik içerisinde bulunma gereksinimi duydukları ifade edilebilir (Ünal, 2012b, s. 28). Bu gereksinimlerin giderilmesinde, mekânsal ve kurumsal birlikteliklerin sağlanmasına yönelik sivil toplum kuruluşlarının önemli bir yeri vardır.

Sivil toplum, insanların gönüllülük esasıyla bir araya gelerek çeşitli faaliyetlerde bulunması ve bireysel olarak yapamadıklarını beraber yapması anlamına gelen, bu anlamda birlikteliği, gönüllülüğü ve dayanışmayı temsil eden bir kavramdır (Keyman, 2004, s. 3). İlkel bir yaklaşımla bakıldığında, mahalle ve köy kahveleri en eski sivil toplum tesisleri olarak nitelendirilebilir. Günümüzde kahvehaneler gerek kimliklerin sürdürülebilmesi gerek ortak hafızaların yaşatılması gerekse toplum bağlarının güçlendirilmesi bakımından küçük ölçekli olmalarına karşın halen en önemli sosyal mekânlar arasında yer almaktadır. Ancak, kahvehanelerden çok daha geniş bir kitleye ulaşma kapasitesi olan dernek ve vakıflar, sivil toplum kuruluşları arasında yer alarak kültür ve kimliklerin yaşatılması konusunda yerli ya da göçmen toplulukların güç birliğini temsil etmektedirler (Bayındır Goularas, 2012, ss. 135, 137).

Dernek, "kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları" olarak tanımlanmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, t.y.-a).

Göç süreci, göçmenlerin beraberlerinde getirdiği kültür, gelenek, görenek ve yaşam biçimlerinin yeni yerleşim mekânlarına taşınarak yeni ilişkiler ağının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kolukırık, 2006, s. 4). Göç, sadece mekânsal ve coğrafi bir değişime indirgenemeyeceği gibi göç edenler kadar göç edilen yerlerde yaşayanlar üzerindeki etkileri bakımından da önemli bir olgudur (Işık, 2017, s. 169). Göçmenlerin belirli bölgelerde kümelenerek

birlikte hareket etme bilinci geliştirmeye başlamalarıyla etkin bir sosyal, kültürel ve siyasal kaynak haline gelebilecekleri ifade edilebilir (Ünal, 2012a, s. 51). Bu durum, göçmen yerleşkelerinde kurulan dernekler tarafından yürütülen sosyal, kültürel, sanatsal ve benzeri faaliyetlerin yerli halk üzerinde de etkilerinin büyük olacağı anlamını taşımaktadır (Sepetçioğlu, 2014, s. 75). Emini'nin (2018, s. 41) de belirttiği üzere çok kültürlülük, farklı kültürlerin bir arada yaşamasıdır. Varlığını birlikte sürdüren kültürlerde, her bir kültüre ait farklı folklorik öğelerin başat kültüre renk katacağı şüphesizdir. Günümüzde Balkan göçmenlerinin, yürüttükleri dernek faaliyetleri yoluyla yerleşik olarak yaşadıkları çevrenin sosyal ve kültürel yapısını etkilediklerini belirtmek yerinde olacaktır. Bu karşılıklı etkileşim sonucunda sosyal ve kültürel sermaye alışverişinden söz edilebilir (Ünal, 2012a, s. 73).

Duygu ve düşüncelerin estetik biçimlerde iletimi olan sanat, kişilerarası iletişimin ve etkileşimin de en etkili yollarından biridir. Kendine özgü ifade biçimleri ile başlı başına bir toplumsal anlatıyı da içeren sanat, sosyal bilimler literatürü kapsamında soyut kültür öğeleri (Özgen, 2016, s. 325) arasında değerlendirilebilecek bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç olgusu ile birlikte ele alındığında ise göçmenlerin kendi aralarında ve toplumun diğer fertleriyle sürdürdükleri sosyal ve kültürel ilişkilerin düzenlenmesinde bir köprü vazifesi göreceği ifade edilebilir. Köklerinde toplumsal ve kültürel pek çok öğeyi barındıran müzik sanatı da bu anlamda önemli bir güce sahiptir.

Kültürün önemli ve ayırt edici simgesel pratiklerinden biri olan müzik, iletişimi güçlendirerek grup kimliği oluşturma ve sürdürmede etkili bir rol oynamakta ve böylece göçmen topluluklar için de bir farklılaşma göstergesi haline gelmektedir (Çerezcioğlu, 2010, ss. 87, 91). Müzik kültürü, toplumun genel kültürü ile birlikte müzik sanatına yönelik edindiği bilgi, tutum, beceri ve davranışlar ile müzik alanına yönelik geleneklerini, ahlak kurallarını, diğer yetenek ve alışkanlıklarını da içeren karmaşık bir bütünü temsil etmektedir (Atasayar, 2018, s. 54). Müzik kültürünün oluşmasında toplumsal hafıza ve gelenek-göreneklerin etkili olmasının yanında müziksel bilgi edimini ve aktarımını sağlayan müzik eğitimi de önemli bir yer tutmaktadır.

Sanat eğitimi, bireylerin ve toplumların yaratıcılıklarının geliştirilerek estetik düşünce ve beceri kazanmalarını, bu yolla duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini, sosyal ve kültürel anlamda gelişmelerini ifade etmektedir. Bu durumda, sanat eğitiminin genel amaçları doğrultusunda bilinçli ve sistemli olarak gerçekleştirilecek müzik eğitiminin, müzik kültürünün oluşmasında, korunmasında ve sürdürülmesinde etkin bir rolü bulunmaktadır. Bu bağlamda, sözü edilen dernekler tarafından gerçekleştirilecek kültürel ve eğitsel müzik faaliyetlerinin, göçmenlere olduğu kadar aynı çevreyi paylaşan toplumun diğer üyelerine de fayda

sağlayarak toplum yaşantısına değerli katkılar sunacağı öngörüsünde bulunulabilir.

Belirtilen düşünceler ışığında, bu çalışmanın odağını oluşturan Balkan Türkleri ve mübadele derneklerinin kültürel, sanatsal ve eğitsel çalışmalar kapsamında müziksel faaliyetlere ne ölçüde yer verdikleri merak konusu olmuştur. Bu doğrultuda, ilgili müziksel faaliyetlerin ortaya konulması ve bu faaliyetlerin tür, içerik, kapsam ve niteliklerinin belirlenmesi araştırılmaya değer görülmüştür.

Balkan göçmenlerini kurumsal bir çatı altında birleştiren sivil toplum kuruluşlarının tüzük, amaç ve çalışma sahaları incelendiğinde, bu örgütlerin ortak bazı amaçlar doğrultusunda birleştikleri ve bu amaçlar etrafında benzer çalışma alanlarına sahip oldukları görülmektedir. Bu göstergeler, söz konusu derneklerinin amaçları çerçevesinde yer alan sanatsal içerikleri ortaya koymakla birlikte çalışma alanları kapsamında sanat alanı ile ilişkili hayata geçirilebilecek kültürel ve eğitsel anlamda pek çok eylemin varlığını da temsil etmektedir (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1.
Balkan Türkleri ve Mübadele Derneklerinin Amaçları ve Çalışma Alanları[1]

Amaçlar	**Çalışma alanları**
• Balkan yöresinin tarihini ve mübadeleyi bilimsel olarak araştırmak, belgelemek. • Balkan göçmenlerinin/mübadillerinin kültür ve geleneklerine sahip çıkmak. • Sanatsal ve folklorik değerleri korumak, yaşatmak. • Yöresel örf ve ananeleri gençlere tanıtmak ve gelecek kuşaklara aktarmak. • Dernek üyeleri arasında sosyal, ekonomik ve kültürel yardımlaşmayı sağlamak, sevgi ve dostluk bağlarını geliştirmek, birlik ve beraberliği güçlendirmek. • Balkan halkları arasında barış kültürünün yayılması için çalışmak. • Üyelerin ekonomik, sosyal ve kültürel bilgilerini arttırmak.	• Kültürel ve tarihi değeri olan her türlü belge, evrak, fotoğraf, film, afiş, kitap, günce, giyim eşyası ve anı eşyalarını derlemek, sergilemek. • Dokümantasyon merkezi oluşturmak, amaçları doğrultusunda gazete, dergi, kitap gibi yayınlar çıkarmak. • Uzmanlık alanları çerçevesinde bilimsel toplantılar düzenlemek. • Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda çalışmalar gerçekleştirmek, topluluklar kurmak, kurslar açmak. • Yemekli toplantılar, piknik, kermes, şenlik, halk oyunları gösterisi, balo, konser, sergi, tiyatro, gezi ve eğlenceli etkinlikler vb. düzenlemek.

Balkan Türkleri ve mübadillerine yönelik gerçekleştirilen literatür taramasında ulaşılan çalışmaların özellikle göç sürecinin ekonomik, sosyal,

[1] http://www.lozanmubadilleri.org.tr/, http://brgk.org.tr/, http://www.balgoc.org.tr/, http://www.rubafed.org/, http://www.bttdd.org.tr/, http://www.balturk.org.tr/ ve http://www.karadenizrumeli.com/ erişimlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda derlenmiştir.

siyasi ve kültürel etkileri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmalar (Aydın, 2018; Dalaman, 2014; İşlek, 2009; Karataş, 2004; Kavaf, 2015; Kolukırık, 2006; Özkan, 2015; Ünal ve Demir, 2009), göçmenlerin kimlik ve aidiyet duyguları ile uyum süreçleri üzerine odaklanmakla beraber göçmenlerin dayanışma ve örgütlenme biçimlerini ele almakta, kültürel yaşantılarını tarihsel bir süreç içerisinde ortaya koymaktadır. Kültürel yaşantıların derinlemesine incelendiği araştırmalar (Atasayar, 2018; Çerezcioğlu, 2010; Değirmencioğlu, 2020; Küçükebe, 2019; Özbilgin ve Küçük, 2014; Şengül, 2016; Taranç ve Taranç, 2019) ise göçmenlerin gelenek-görenek, sanat, yemek kültürü, giyim kuşam, düğün ve eğlencelerini tarihsel göç süreci içerisinde ele almaktadır. Bu çalışmalar arasında müziğin kültürel işlevini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen incelemeler Balkan müziklerini, bu müzikleri icra eden göçmen müzik topluluklarını ve göçmen çalgıları konu almaktadır. Bununla birlikte göçmen türkülerinin analiz edildiği araştırmalar (Bingöl, 2013; Muhaceri ve Şare, 2017) da olup bu çalışmalarda, türkülerde yer alan sözlerin, melodik ve ritmik yapıların göç olgusu ile birlikte irdelendiği görülmektedir. Müzik alanına yönelik gerçekleştirilen bu çalışmalar göçmen topluluklarının müzik kültürleri hakkında okuyuculara önemli bilgiler sunmaktadır.

Mevcut araştırmalara bakıldığında Balkan Türkleri ve mübadele derneklerinin yürüttükleri faaliyetlerin incelendiği ve bununla birlikte kültürel ve eğitsel müzik faaliyetlerinin dernek çatısı altında ele alındığı herhangi bir çalışmanın yer almadığı görülmüştür. Balkan Türkleri ve mübadele derneklerinin kültürel ve eğitsel müzik faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik gerçekleştirilen bu çalışmanın, Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları içerisinde aktif ve kayda değer rolleri bulunan söz konusu derneklerin müzik faaliyetleri yoluyla topluma sağlayacağı yararlarının ortaya konulması bakımından literatüre önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Araştırma aynı zamanda, sanat ve müzik alanına yönelik etkinliklerin bu dernekler için öneminin ortaya konulması bakımından da değer taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Balkan Türkleri ve mübadele derneklerinde yürütülen etkinlikler içerisinde kültürel ve eğitsel müzik faaliyetlerinin varlığını tespit etmek ve bu doğrultuda var olan müzik faaliyetlerinin türlerini, kapsamlarını, içeriklerini ve niteliklerini belirlemektir. Bu amaçlara ulaşmak amacıyla, Türkiye genelinde faaliyet gösteren Balkan Türkleri dernekleri ile mübadele dernekleri üzerinde bir tarama çalışması gerçekleştirilerek var olan durum nicel ve nitel yönde betimlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, Balkan Türkleri ve mübadilleri derneklerinin çalışma alanları kapsamında yer alan kültürel ve eğitsel müzik faaliyetlerinin incelenmesine yönelik bir tarama araştırmasıdır. Tarama yönteminde temel amaç,

bireylerin herhangi bir konu üzerindeki eğilim, tutum ve görüşlerinin çoğunlukla geniş kitlelerden seçilen bir örneklem üzerinde çalışılarak tanımlanmasıdır (Creswell, 2017, s. 13; Erözkan, 2007, s. 105).

Çalışmanın verilerini elde etmek üzere öncelikle, 2020 yılı içerisinde T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'ne (t.y.-b) kayıtlı dernekler taranarak Balkan kökenli yurttaşlara yönelik faaliyet yürüten dernekler tespit edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra, 'İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler' başlığı altında, faaliyet alanı 'Dış Türkler İle Dayanışma' ve detaylı faaliyet alanı 'Balkanlar' olan dernekler listelenmiştir. Bunun dışında ayrıca, 'Mesleki ve Dayanışma Dernekleri' başlığı altında 'Hemşehri Dernekleri' ve 'Belirli Bir Alanla İlgili Dayanışma Dernekleri' kategorilerinde; 'Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri' başlığı altında ise 'Toplum Kültürünü Yaşatma 'Dernekleri' kategorisinde söz konusu alana yönelik faaliyet yürüten dernekler tespit edilmiştir. Öte yandan, 'Toplumsal Değerleri Yaşatma Dernekleri' ve 'Uluslararası Teşekküller ve İşbirliği Dernekleri' başlığı altında da aynı alana yönelik faaliyet yürüten bazı dernekler olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, çalışma konusu alanında faaliyet gösteren, 41 ilden toplam 530 dernek belirlenmiştir. Daha sonra e-posta, telefon veya sosyal medya hesapları gibi iletişim bilgilerine ulaşılabilen 503 derneğe araştırmacılar tarafından hazırlanan anket gönderilmiştir. Çalışma alanında yer alan derneklerin listelenmesi, iletişim bilgilerine ulaşılarak anketin gönderilmesi ve verilerin toplanması işlemleri yaklaşık olarak altı ay sürmüştür. Bu sürecin sonunda 34 farklı şehirden toplam 185 dernek ankete geri dönüş sağlamıştır. Araştırmada veri elde edilen derneklerin şehirlere göre (alfabetik sırayla) dağılımı ve toplam üye sayıları Tablo 2'de yer almaktadır. İlgili örneklemin, Balkan Türkleri derneklerinin yer aldığı 41 ilin büyük bölümünü (%82,9) temsil etmesi bakımından araştırmanın amacına uygun ve evreni temsil eder nitelikte olduğu söylenebilir. Araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli etik kurul izni alınmıştır.

Tablo 2.
Verilerin Elde Edildiği Derneklerin Şehirlere Göre Dağılımı ve Toplam Üye Sayıları

No	Şehir	Dernek sayısı (*f, 185*)	Toplam üye sayısı	No	Şehir	Dernek sayısı (*f, 185*)	Toplam üye sayısı
1	Adana	7	6322	18	K. Maraş	1	360
2	Amasya	3	166	19	Kırklareli	3	415
3	Ankara	5	1422	20	Kocaeli	2	1250
4	Aydın	6	2102	21	Konya	1	120
5	Balıkesir	1	52	22	Kütahya	1	88
6	Bilecik	1	250	23	Manisa	5	4716
7	Bursa	18	10820	24	Mersin	3	545
8	Çanakkale	2	384	25	Muğla	2	291
9	Denizli	1	60	26	Nevşehir	1	32
10	Düzce	1	300	27	Sakarya	2	51
11	Edirne	6	3546	28	Samsun	12	3666
12	Eskişehir	7	1112	29	Sinop	1	95

13	Giresun	1	60	30	Şanlıurfa	1	412
14	Hatay	1	210	31	Tekirdağ	4	710
15	Isparta	1	209	32	Tokat	2	580
16	İstanbul	50	60001	33	Yalova	2	370
17	İzmir	30	14393	34	Yozgat	1	58

Araştırmada kesitsel tarama yöntemi doğrultusunda, araştırmacılar tarafından geliştirilen 27 maddelik anket formu kullanılmıştır. Kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla anket taslağı, müzik eğitimi alanından üç öğretim üyesine ve hedef evrende yer alan derneklerden iki farklı yöneticiye gönderilerek uzman görüşü alınmıştır. Sağlanan geri bildirimler doğrultusunda ankete son şekli verilmiştir. Anketin ilk 4 maddesi, derneklerin ve dernek yöneticilerinin/üyelerinin tanımlandığı olgusal sorulardan oluşmaktadır. Sonrasında yer alan 19 madde ise dernekler tarafından yürütülen kültürel ve eğitsel faaliyetlere yönelik katılımcılara yöneltilen yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış sorulardır. Anketin son 3 maddesi ise yapılandırılmamış sorular biçiminde tasarlanmıştır. Ayrıca anketin sunuş bölümünde, araştırmanın amacı hakkında katılımcılara bilgi veren bir metne de yer verilmiştir.

Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistik yöntemlerinden yararlanılmıştır. Betimsel istatistik, araştırmada yer alan birimlerin tümünden elde edilen verilerin düzenlenerek bu verileri temsil eden değerlerin ortaya konmasıdır (Yiğit, 2007, s. 164). Bu doğrultuda, verilerin betimlenmesinde temel düzeyde frekans ve yüzde dağılım tabloları oluşturulmuştur. Anket maddelerindeki 'Diğer' seçeneklerinden elde edilen verilerin bazıları uygun seçenekler arasına nicel veri olarak eklenmiş, geri kalanları ise düzyazı biçiminde raporlaştırılmıştır. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler kodlanarak ilgili temalara dönüştürülerek verilerin güvenirliğini sağlamak üzere iki alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Nitel veriler, anket maddelerine verilen yanıtların neden ve sonuçlarını ortaya koyarak nicel verilerin detaylandırılmasını ve desteklenmesini sağlamıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırma verileri tablolar halinde gösterilmiş olup elde edilen bulgular çerçevesinde nicel ve nitel betimlemelerde bulunulmuştur.

Tablo 3.
Derneklerin Kuruluş Tarihleri İtibariyle Faaliyet Sürelerinin Dağılımı

Faaliyet süreleri	***f (185)***	**%100**
0-10 yıl	86	46,5
11-20 yıl	58	31,4
21-30 yıl	27	14,6
31-40 yıl	5	2,7
41-50 yıl	3	1,6

51-60 yıl	2	1,1
61-70 yıl	1	0,5
71-80 yıl	3	1,6

Tablo 3'te, ilgili derneklerin kuruluş tarihleri itibariyle faaliyet süreleri verilmiştir. Buna göre, derneklerin faaliyet süreleriyle ilgili dağılımın oldukça geniş bir zaman dilimine yayıldığı söylenebilir. Bununla birlikte çoğunluğunun (%77,9), kuruluş tarihleri bakımından son yirmi yıl içerisinde faaliyet göstermeye başladıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 4.
Katılımcıların Dernekteki Pozisyonları

Görev	***f* (185)**	**%100**
Yönetici	150	81,1
Yönetim Kurulu Üyesi	29	15,7
Dernek Üyesi	6	3,2

Tablo 4'te görüldüğü üzere, araştırmaya veri sağlayan katılımcıların büyük çoğunluğunun (%96,8) söz konusu derneklerin yönetim kademesinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Buna göre, çalışma konusu çerçevesinde birincil kaynaktan güncel ve güvenilir verilere ulaşıldığı ifade edilebilir.

Tablo 5.
Derneklerin Gerçekleştirdikleri Kültürel ve Sanatsal Etkinliklerin Sıklık Durumları

Etkinlikler	**Sıklık**														**Yok**	
	1.		**2.**		**3.**		**4.**		**5.**		**6.**		**7.**			
	f	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**	***f***	**%**
Müzik etkinlikleri	67	36,2	39	21,1	25	13,5	12	6,5	7	3,8	3	1,6	1	0,5	31	16,8
Halk dansları etkinlikleri	28	15,1	61	33	35	18,9	12	6,5	7	3,8	7	3,8	-	-	35	18,9
Tiyatro etkinlikleri	8	4,3	16	8,6	45	24,3	29	15,7	10	5,4	11	5,9	5	2,7	61	33
Kermes etkinlikleri	13	7	14	7,6	18	9,7	52	28,1	32	17,3	8	4,3	5	2,7	43	23,2
Sergi etkinlikleri	14	7,6	12	6,5	18	9,7	17	9,2	51	27,6	36	19,5	-	-	37	20
Yöresel ve geleneksel yemekli toplantılar	27	14,6	21	11,4	21	11,4	18	9,7	17	9,2	43	23,2	21	11,4	17	9,2
Festival, şenlik, kutlama ve anma programları	10	5,4	10	5,4	4	2,2	9	4,9	6	3,2	7	3,8	39	21,1	99	53,5
Diğer	14	7,6	4	2,2	6	3,2	5	2,7	8	4,3	6	3,2	16	8,6	126	68,1

Katılımcılardan, derneklerinin gerçekleştirdikleri kültürel ve sanatsal etkinlikleri sıklık durumuna göre sıralamaları istenmiştir. Tablo 5'e bakıldığında söz konusu dernekler, %36,2 oranıyla en çok müzik etkinlikleri gerçekleştirmektedirler. Daha sonra sıklık durumuna göre sırasıyla halk dansları etkinlikleri (%33), tiyatro etkinlikleri (%24,3), kermes etkinlikleri (%28,1), sergi etkinlikleri (%27,6), yöresel ve geleneksel yemekli toplantılar

(%23,2), çeşitli kutlama ve anma programları (21,1) ve diğer (%34,2) etkinlikleri gerçekleştirmektedirler. Bu sonuçların yanında ilgili derneklerin %16,8'i ise hiç müzik etkinliği gerçekleştirmediklerini belirtmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen dernekler arasında 30 derneğin bilimsel toplantı ve çalışma, 17 derneğin kültürel gezi, 7 derneğin ise sosyal yardımlaşma başlıkları altında etkinlikler gerçekleştirdiği belirlenmiştir.

"*Derneğiniz tarafından herhangi bir müzik faaliyeti düzenleniyor mu?*" sorusuna katılımcıların 119'u (%64,3) 'Evet' cevabı verirken 66'sı (%35,7) 'Hayır' cevabı vermiştir. Derneklerin düzenledikleri müzik faaliyetlerinin dağılımı ise Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.
Dernekler Tarafından Düzenlenen Müzik Faaliyetleri

Müzik faaliyetleri	**Tercih edilme sayısı *(n, 158*)***	**Tercihler toplamı *(158)* içindeki oranı**	**Tercih sayısının katılımcılar *(112)* içindeki oranı**
Konser etkinlikleri	66	%41,8	%58,9
Müzikli toplantılar	52	%32,9	%46,4
Müzik eğitimi çalışmaları	30	%19	%26,8
Diğer	10	%6,3	%8,9

*Verilen cevaplar çoklu yanıt olduğundan n sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Müzik faaliyeti gerçekleştiren derneklerin ne tür faaliyetler düzenledikleri ile ilgili soruya 112 katılımcı yanıt vermiştir. Tablo 6'da görüldüğü gibi dernekler, %58,9 oranıyla en çok konser etkinlikleri gerçekleştirmektedirler. Bunu sırasıyla müzikli toplantılar (%46,4), müzik eğitimi çalışmaları (%26,8), diğer müzik faaliyetleri (%8,9) izlemektedir. Anketin bu maddesindeki diğer seçeneğini işaretleyen katılımcıların yanıtları incelendiğinde, bazılarının müzik faaliyeti kapsamında yer alamayacağı belirlenmiş olup değerlendirilmeye alınmamıştır. Bunun yanında bazı yanıtlarda diğer seçeneğinin işaretlenmiş olmasına karşın herhangi bir açıklama olmadığı da görülmüştür. Diğer seçeneğinde belirtilen bazı açıklamaların ise seçeneklerdeki başlıklar altında yer alabileceği kanaatine varılmıştır. Katılımcıların verdiği yanıtlardan bazıları şöyledir: *"Instagram resitalleri"; "Otantik türküleri ve oyunları söylemek"; "Her yıl Balkan göçmenleri gecesinde Rumeli müzikleri icra ediyoruz"; "Toplantılarımızda Balkan havaları dinliyoruz"; "Zaman zaman bir araya gelip sazlı sözlü müzik ziyafetleri yapıyoruz"; "Koro çalışması, çalgı eğitimi, folklor eğitimi"; "Yöresel müzik faaliyetleri, halk oyunları"; "Covid-19 nedeniyle projemiz iptal oldu"*.

Tablo 7.
Derneklerin Müzik Faaliyeti Gerçekleştirme Sıklıkları

Sıklık	***f (116)***	**%100**
Haftada bir	12	10,3

Ayda bir	8	6,9
Yılda bir	34	29,3
Yılda iki	31	26,7
Yılda ikiden fazla	23	19,8
Diğer	8	6,9

Dernekler tarafından gerçekleştirilen müzik faaliyetlerinin hangi sıklıkta olduğuna ilişkin soruyu 116 katılımcı yanıtlamıştır. Tablo 7'ye göre, derneklerin %29,3'ü yılda bir, %26,7'si ise yılda iki kez müzik faaliyeti gerçekleştirmektedir. Bunların yanı sıra yılda ikiden fazla (%19,8) ve haftada bir (%10,3) müzik faaliyeti gerçekleştiren dernekler de bulunmaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcıların verdiği yanıtlardan bazıları ise şöyledir: *"Yılda 7-8"; "Haftada 1 koro provası, yılda 10-15 yurtiçi ve yurtdışı konseri"; "Her gün akordeon ile Balkan türküleri seslendirmek"; "Birkaç yılda bir"; "İki-üç yılda bir"; "Henüz pandemi nedeniyle gerçekleştiremedik"; "Ortam ve şartlara göre değişkenlik göstermektedir".*

"Derneğiniz tarafından düzenlenen müzik faaliyetleri herhangi bir mekânda sergilenmekte midir?" sorusunu 116 katılımcı yanıtlamış olup 101'i (%87,1) 'Evet' cevabı verirken 15'i (%12,9) 'Hayır' cevabı vermiştir. Dernekler tarafından düzenlenen müzik faaliyetlerinin sergilendiği mekânlar ise Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.
Derneklerin Müzik Faaliyetlerini Sundukları/Sergiledikleri Mekânlar

Mekânlar	**Tercih edilme sayısı *(n, 145*)***	**Tercihler toplamı *(145)* içindeki oranı**	**Tercih sayısının katılımcılar *(105)* içindeki oranı**
Kültür merkezi	57	%39,3	%54,3
Dernek binası	40	%27,6	%38,1
Açık alan ve doğal ortamlar	22	%15,2	%21
Gösteri salonu	21	%14,5	%20
Diğer	5	%3,4	%4,8

*Verilen cevaplar çoklu yanıt olduğundan n sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Derneklerin müzik faaliyetlerini sergiledikleri mekânların sorulduğu soruya 105 katılımcı yanıt vermiştir. Tablo 8'e göre, ilgili derneklerin yarıdan fazlası (%54,3) müzik faaliyetlerini kültür merkezinde sergilemektedirler. Bununla beraber %38,1 gibi önemli bir oranda da dernek binasında sergilendiği belirtilmiştir. Derneklerin %21'i müzik faaliyetlerini açık alan ve doğal ortamlarda, %20'si ise çeşitli gösteri salonlarında (tiyatro, belediye salonu, otel, vb.) sergilemektedir. Diğer seçeneğinde 3 katılımcının sergileme mekânını *"restoran"* olarak belirttiği, bunun yanında diğer katılımcıların *"Yeteri kadar yerimiz olmadığından zorluk çekiyoruz"*; *"Koşullara göre değişmekte"* ifadelerini kullandıkları görülmüştür. Tablodaki oranlara bakıldığında derneklerin müzik faaliyetlerini toplumun katılımına uygun mekânlarda gerçekleştirdikleri söylenebilir.

"Derneğiniz tarafından çocuk, genç veya yetişkinlere yönelik herhangi bir müziksel çalışma ya da kurs düzenlenmekte midir?" sorusuna cevap veren 127 kişiden 64'ü (%50,4) 'Evet', 63'ü (%49,6) ise 'Hayır' yanıtını vermiştir. Dernekler tarafından yürütülen müziksel çalışma veya kursların türleri Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.
Derneklerin Bünyesinde Yürütülen Müziksel Çalışma/Kurs Türleri

Çalışma/kurs türü	**Tercih edilme sayısı *(n, 74*)***	**Tercihler toplamı *(74)* içindeki oranı**	**Tercih sayısının katılımcılar *(64)* içindeki oranı**
Koro çalışması	34	%45,9	%53,1
Diğer	22	%29,7	%34,4
Çalgı eğitimi kursu	18	%24,3	%28,1

*Verilen cevaplar çoklu yanıt olduğundan n sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 9'a göre, müziksel çalışma/kurs yürüten derneklerin %53,1'i koro çalışması, %28,1'i çalgı eğitimi kursu gerçekleştirmektedir. %34,4'ünün ise diğer çalışma/kurs faaliyetleri sürdürdükleri belirlenmiştir. Diğer seçeneğinde 11 katılımcı "halk dansları", 1 katılımcı ise "şan kursu" olarak açıklama yapmıştır. 10 dernek ise herhangi bir açıklama yapmamıştır.

Tablo 10.
Derneklerde Yürütülen Müziksel Çalışma/Kursların Hedef Kitlesi

Hedef kitle	**Tercih edilme sayısı *(n, 84*)***	**Tercihler toplamı *(84)* içindeki oranı**	**Tercih sayısının katılımcılar *(64)* içindeki oranı**
Yetişkinler	30	%35,7	%46,9
Gençler	26	%31	%40,6
Çocuklar	14	%16,7	%21,9
Her yaş grubu	14	%16,7	%21,9

*Verilen cevaplar çoklu yanıt olduğundan n sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 10'da derneklerde yürütülen müziksel çalışma/kursların hedef kitlesinin çoğunlukla yetişkinler (%46,9) ve gençler (%40,6) olduğu görülmektedir. Toplam 64 dernek arasında 14 derneğin (%21,9) çocuklara yönelik, diğer 14 derneğin (%21,9) ise her yaş grubuna yönelik çalışma/kurs yürüttüğü belirlenmiştir.

"Derneğiniz bünyesinde yürütülen müziksel çalışma ya da kurslar kimlere yöneliktir?" sorusunu yanıtlayan 64 katılımcıdan 55'i (%85,9) *"Dernek üyesi olan ya da olmayan herkese"*, 9'u (%14,1) ise "*Sadece dernek üyeleri ve ailelerine"* yanıtını vermiştir. Bu bulgular doğrultusunda, dernekler tarafından yürütülen müziksel çalışma/kursların toplumun geniş bir kesimine hitap ettiği ifade edilebilir.

"Derneğiniz bünyesinde yürütülen müzik faaliyetlerinin (çalgı eğitimi, koro, vb.) eğiticiliğini kim ya da kimler üstlenmektedir?" sorusunu yanıtlayan 59 katılımcıdan 32'si (%54,2) dernek üyesi olan, 27'si (%45,8) ise dernek üyesi olmayan müzik eğitimcilerinin üstlendiğini belirtmiştir. Söz konusu çalışma/kursların nerede yürütüldüğüne ilişkin çoklu yanıt içeren soruyu cevaplayan 58 katılımcıdan 38'i (%65,5) dernek binasında, 28'i (%48,3) ise dernek dışında bir mekânda yürütüldüğünü ifade etmiştir.

Tablo 11.
Derneklerin Farklı Kurum/Kuruluşlarla Ortak Müzik Etkinlikleri Düzenleme Durumları

Diğer Balkan Türkleri ya da Mübadele Dernekleri ile ortak müzik etkinlikleri düzenliyor musunuz?	***f (129)***	**%100**
Evet	59	45,7
Hayır	70	54,3
Farklı sivil toplum kuruluşları veya derneklerle ortak müzik etkinlikleri düzenliyor musunuz?		
Evet	63	48,8
Hayır	66	51,2

Tablo 11'e bakıldığında, derneklerin yarıya yakınının farklı kurum/kuruluşlarla ortak müzik etkinlikleri düzenledikleri görülmektedir.

Tablo 12.
Derneklerin Hazırladıkları Müziksel Etkinliği Yurtiçi veya Yurtdışında Sergileme Durumları

Derneğiniz bünyesinde hazırladığınız herhangi bir müziksel etkinliği yurt içinde başka bir şehirde sergilediniz mi?	***f (126)***	**%100**
Evet	30	23,8
Hayır	96	76,2
Derneğiniz bünyesinde hazırladığınız herhangi bir müziksel etkinliği yurt dışında sergilediniz mi?	***f (129)***	**%100**
Evet	33	25,6
Hayır	96	74,4

Tablo 12'de görüldüğü gibi, derneklerin düzenledikleri müziksel etkinlikleri yurt içinde başka bir şehirde ya da yurt dışında sergileme oranlarının düşük olmasına karşın bu oranın kültürel etkileşim sağlanması konusunda azımsanmayacak bir değer taşıdığı da ifade edilebilir.

Tablo 13.
Derneklerin Düzenledikleri Müziksel Etkinliklerde Balkan Türklerine Ait Müziklerin Yer Alma Durumları

Düzenlediğiniz müziksel etkinliklerde Balkan Türklerine ait müzikler yer almakta mıdır?	***f (122)***	**%100**
Her zaman	90	73,8
Genellikle	19	15,6

Bazen	5	4,1
Nadiren	3	2,5
Hiçbir zaman	5	4,1

Tablo 13'e bakıldığında, derneklerin düzenledikleri etkinlikler içerisinde büyük oranda (%89,4) Balkan Türklerine ait müziklere yer verdikleri görülmektedir.

"Balkan müziklerinin tanıtılmasına yönelik yaptığınız çalışmalar varsa lütfen ayrıntılı olarak belirtiniz." sorusu doğrultusunda 87 derneğin verdiği kategorik yanıtlar Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14.
Derneklerin Balkan Müziklerinin Tanıtılmasına Yönelik Yaptıkları Çalışmalar

No	**Kategoriler**	**Kodlar**	***f* (87)**	**%100**
K1	Müziksel topluluk (çalışma-konser)	Koro, çalgı topluluğu, müzik grubu, bando ekibi	20	23
K2	Geleneksel ve yöresel organizasyon	Yemekli toplantılar, iftar programları, kermes, yöresel kıyafet ve müzik günleri, düğün vb. kutlamalar, şölen	16	18,4
K3	Sanatçılar/müzisyenler ile iş birliği (söyleşi-konser)	Balkanlardan yöresel sanatçılar/müzisyenler (Makedon, Rumeli, Arnavutluk), tanınmış türkü grubu, yerel sanatçılar, Balkan müziği yapan sanatçılar	11	12,6
K4	Dernekler ve kurumlar arası iş birliği/dayanışma	Kardeş dernekler, belediye, belediye konservatuvarı, vakıf koroları, belediye korosu, Romanlar ve müzisyenler derneği, kent konseyi	10	11,5
K5	Halk dansları	Yöresel dans, folklor ekibi, Balkan oyunları, halk dansları, yöresel halk oyunları	8	9,2
K6	Medya ve iletişim (tv, dergi, gazete, sosyal medya)	Youtube, Rumeli TV, TRT, TV programı, radyo programı, dergi, haber portalları	7	8
K7	Festival (ulusal-uluslararası)	Giritliler festivali, İspanya'da festival, yurtiçi ve yurtdışı festivalleri, Avrupa ve Balkanlar'da festival, lezzet ve kültür festivali	6	6,9
K8	Akademik çalışma/ bilimsel toplantı	Akademisyenler, üniversiteler, sempozyum, seminer, eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümü	5	5,7
K9	Proje	İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü kapsamında proje, Balkan türkülerinin notaya alınması, müzikal çalışması, albüm çıkarma	4	4,6

Tablo 14'te, Balkan müziklerinin tanıtılmasına yönelik derneklerin yaptıkları çalışmalar görülmektedir. İlgili soru kapsamında katılımcıların verdikleri yanıtlardan ulaşılan kodlar sonucunda toplam 9 kategori belirlenmiştir. Buna göre derneklerin, Balkan müziklerinin tanıtılmasına yönelik yaptıkları çalışmalar arasında öncelikli olarak (%23) müziksel toplulukların yer aldığı görülmektedir. Ardından sırasıyla geleneksel ve yöresel organizasyonlar (%18,4), sanatçılar/müzisyenler ile iş birliği (%12,6), dernekler ve kurumlar arası iş birliği/dayanışma (%11,5), halk dansları (%9,2), medya ve iletişim (%8), festival (%6,9), akademik çalışma (%5,7) ve proje (%4,6) yer almıştır.

Katılımcıların ilgili kategoriler kapsamında verdikleri yanıtlardan bazıları şu şekildedir:

K1: *"Dernek binamızda Balkan türkülerinin koro eğitimi veriliyor"; "Balkan çalgılarından oluşan bir grubumuz var".*

K2: *"Balkan müzikleri eşliğinde çekme helvası etkinliğinin yapılması"; "Hem Balkan müzikleri hem de halk oyunları üzerine, unutulmaya yüz tutmuş yöremiz etkinliklerinin yaşatılmasına yönelik faaliyetlerimiz devam ediyor".*

K3: *"Yöresel Balkan müziği yapan gençlerin tanınmasına ve tanıtılmasına katkıda bulunuyoruz"; "Makedonya'dan getirilen yöresel müzisyenler ile faaliyet ve etkinlikler yapmak"; "Bulgaristan'dan gelen yerel sanatçımız ile konser çalışmamız oldu".*

K4: *"Zaman zaman diğer kardeş derneklerle birlikte müzikli geceler düzenlemekteyiz. Maksat, yöresel müzik ve alışkanlıkların unutulmamasını sağlamak"; "Bosna Hersek'le ve diğer Balkan ülkelerindeki derneklerle ortak çalışmalar, folklor ve koro gösterileri gibi etkinlikler".*

K5: *"Bu, genelde halk danslarıyla ve geleneksel oyun türleriyle ilgili oluyor"; "Halk dansları ile yıllarca uğraşmış yurtiçi ve yurtdışında büyük başarılara imza atmış eğitim kadromuz var. Uluslararası ödüllerimizi getiren danslarımızın çoğunda muhakkak Balkan oyunlarımızdan bir repertuvar var".*

K6: *"Dergimizde ve haber portallarında, Trakya/Balkan konularından birinde ulusal düzeyde uygun bir kategoride müzik ile ilgili bir bölüm varsa mutlaka değiniyoruz".*

K7: *"İlçemizle birlikte yurtdışında festivallere katılıp kültürümüzü tanıtıyoruz"; "Festivalde davul zurna ile oynanan balkan oyun havaları".*

K8: *"Çeşitli üniversitelere kaynaklık yaptık"; "2 yılda bir sempozyum düzenliyoruz. Bunların içinde Girit müziği konuları muhakkak oluyor".*

K9: *"…….[2] Kültür Merkezi'nde Rumeli Müzikali'ni ilk defa sahneledik"; "Balkanlar'da düğünlerde ve kınalarda söylenilen türküleri ……[2] Büyükşehir Belediyesi ile birlikte notalaştırdık".*

"Derneğiniz tarafından herhangi bir müzik faaliyeti gerçekleştirme konusunda yaşadığınız güçlükler ya da engeller varsa lütfen belirtiniz." sorusu

[2] Kimlik bilgilerini belli eden ifadeler çıkarılmıştır.

doğrultusunda 70 derneğin verdiği kategorik yanıtlar Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15.
Derneklerin Herhangi Bir Müzik Faaliyeti Gerçekleştirme Konusunda Yaşadıkları Güçlükler/Engeller

No	Kategoriler	Kodlar	*f (70)*	%100
K1	Finans sağlama	Maddi durum, parasal, ekonomik, mali destek, sponsor, dernek bütçesi,	26	37,1
K2	Mekân temini, teknik donanım ve ses düzeni	Konser salonu, dernek binası, çalışma yeri, ses düzeni, teknik donanım	18	25,7
K3	Eğitmen-müzisyen-enstrüman temini	Enstrüman öğreticisi, müzik aleti, sanatçı, müzisyen	14	20
K4	Toplumun ilgisi	Katılım, gençlerin ilgisi, üyelerin talepleri, unutulmuş şarkılar	6	8,6
K5	İdari destek	Devlet desteği, siyasi engel, belediye, yerel yönetimler	4	5,7
K6	Diğer	Pandemi, covid 19	2	2,9

Tablo 15'e bakıldığında derneklerin herhangi bir müzik faaliyeti gerçekleştirme konusunda yaşadıkları güçlükler ya da engellerin toplam 6 kategori başlığı altında toplandığı görülmektedir. Buna göre, derneklerin herhangi bir müzik faaliyeti gerçekleştirme konusunda en çok finansal güçlükler (%37,1) yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bunu mekân temini, teknik donanım ve ses düzeni ile ilgili güçlükler (%25,7) izlemektedir. Öte yandan dernekler eğitmen, müzisyen ve enstrüman temini konularında (%20) güçlükler yaşamaktadırlar. Bunların dışında etkinliklere katılımın az, gençlerin ilgisiz ve üyelerinin de bu konuda taleplerinin yetersiz olduğunu belirten dernekler bulunmaktadır. Yaşanılan sıkıntılar arasında yine idari yönetimler ile ilgili sıkıntılarını dile getiren toplam 4 dernek bulunmaktadır. Diğer kategorisinde ise 2 dernek, araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde covid-19 pandemisi nedeniyle çalışmalarının aksadığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların ilgili kategoriler kapsamında verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir:

K1: *"Müzik eğitmeni konusunda zaman zaman sıkıntı çekilmekte, özellikle dernek üyesi olmayan eğitmenlere ücret bulma ve ödeme konusunda sıkıntı çekmekteyiz. Ayrıca konser vereceğimiz salonlara kamusal da olsa ücret talep edilmektedir"; "Bir program yapmaya kalktığımızda maliyeti ağır geliyor, gelirimiz olmadığından kültürümüze sahip çıkmakta maalesef zorlanıyoruz."*

K2: *"Dernekçiliğin zorlukları arasında ilk önde geleni derneğe ait binamızın olmamasıdır. Bizim imkânlarımız olsaydı muazzam bir müzik topluluğu oluştururduk"; "Kurs vb. etkinlikleri düzenlemek için uygun bir mekâna sahip değiliz"; "Koro çalışmaları için derneğimizin fiziki alanı biraz zorlayıcı oluyor".*

K3: *"Biz halk oyunları sunumu yaparken canlı müzik kullanırsak müzisyen bulmak bir dert. Bulsan çok büyük paralar istiyorlar, istenilen müziği çok az müzisyen çalabiliyor. İster istemez canlı değil kayıt müzikle oynuyoruz, o zaman da oyunun özelliği kalmıyor"; "Balkan ezgilerinin orijinal yorumunu icra eden sanatçı bulmak zor. Ezginin hikâyesi bir şekilde anlatılmakta, fakat orijinal plak kayıtları oldukça az. Elimize geçen tüm plakları topluyoruz".*

"Derneğiniz bünyesindeki müzik faaliyetlerinin yürütülmesi konusunda, yerel ya da merkezi yönetimlerden maddi/manevi (salon tahsisi, malzeme desteği, duyuru, katılım, vb.) destek görüyor musunuz?" sorusuna toplam 99 katılımcı yanıt vermiş olup derneklerin destek görme durumları Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16.
Derneklerin Müzik Faaliyetleri Yürütme Konusunda Yerel ya da Merkezi Yönetimlerden Destek Görme Durumları

Derneklerin desteklenme durumları	***f (99)***	**%100**
Yeterli destek görenler	60	60,6
Destek görmeyenler	24	24,2
Sınırlı destek görenler	15	15,2

Tablo 16'ya göre, derneklerin yerel ya da merkezi yönetimlerden büyük ölçüde (%60,6) destek gördükleri anlaşılmaktadır. Destek görmeyen derneklerin oranı %24,2 iken sınırlı düzeyde destek gören dernekler %15,2 oranındadır. Katılımcıların desteklenme durumlarını belirttikleri yanıtlarından bazıları şu şekildedir:

"Evet, tüm etkinliklerimizde yerel yönetimin salon ve ses sistemi desteğini alıyoruz"; "Evet, bilhassa belediyelerimiz çok yardımcı olmaktadırlar. Salon tahsisi, malzeme desteği, nakliye vs. konularında ihtiyaçlarımızı karşılamaktadırlar"; "Maddi hariç, diğer seçeneklerde destekleniyor"; "Salon gerektiğinde ve malzeme temininde hiçbir kurumdan destek alamadık"; "Maalesef göremiyoruz. Ancak gönüllü dostlar yardımı ile müzik faaliyetlerimizi sürdürmeye çalışıyoruz".

"Derneğinizin, toplumun müziksel yaşantısına katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Lütfen düşüncelerinizi birkaç cümleyle ifade ediniz." sorusuna toplam 111 katılımcı yanıt vermiş olup olumlu ve olumsuz yanıtların oranları Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17.
Derneklerin Toplumun Müziksel Yaşantısına Katkı Sağlamalarına Yönelik Düşünceleri

Derneğinizin, toplumun müziksel yaşantısına katkı sağladığını düşünüyor musunuz?	***f (111)***	**%100**
Olumlu yanıtlar	87	78,4
Olumsuz yanıtlar	24	21,6

Tablo 17'ye bakıldığında, ilgili soruyu yanıtlayan katılımcılardan %78,4'ü toplumun müziksel yaşantısına katkı sağlamaya yönelik olumlu cevap vermişlerdir. Olumlu yanıtlar değerlendirildiğinde ilgili derneklerin

toplumun müziksel yaşantısına çeşitli düzeylerde katkı sağladıkları görülmektedir. Derneklerin %21,6'sı ise bu yönde bir katkılarının olmadığını ve bunların nedenlerini belirtmiştir. Yaptıkları etkinliklerle toplumun müzik yaşantısına katkı sağladıklarını belirten derneklerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir:

"Her konserimiz büyük bir ilgiyle karşılanıyor"; "Tabii ki, biz Balkan Türklerinde müzik her zaman ayrılmaz bir parçamızdır"; "Tabii ki, çocukları müzik dersi alan aileler sosyal etkinlik programları olduğu için memnun oluyorlar"; "Tabii ki evet. Konserlerimize genellikle orta yaş üstü dinlemeye gelmekte ve çok keyifli vakit geçirdiklerini ifade etmektedirler"; "Evet, müzik toplumumuzu birbirine daha çok yaklaştırmaktadır. Genellikle müzikli gecelerin ardından seyredenlerin yüzlerinin ifadesi gerçekten görülmeye değer"; "Evet, konserlerimize çok sayıda üyemiz katılıyor ve Balkan müziklerine eşlik ediyorlar. Koromuzun çalışmaları neticesinde gençlerimize Balkan müziğini aşılıyor ve sevmelerini sağlıyoruz. Bu tür kültürel faaliyetlerimiz neticesinde birlik ve beraberliğimizi pekiştiriyoruz"; "Evet, büyüklerimiz her konserde Balkan şarkılarını dinleyince doğdukları toprakları hatırlıyor. Gençler merak edip korolarımıza ve halk dansları eğitimlerimize katılıyor, Balkan müziklerimizin çalınmadığı düğün yoktur mesela, topluma ciddi katkı sağladığını düşünüyorum ve biliyorum"; "Kesinlikle, bir konser yaptığımızda yerel basın ve sosyal medya tarafından çok fazla övgü ve beğeni almaktayız, hatta zaman zaman yeni konserler talep edilmektedir. Sonuç olarak Balkan ve Rumeli müzikleri ile Anadolu müzikleri arasında çok fark yoktur"; "Kesinlikle faydalı buluyoruz. Balkan müzik ve ezgileri Türkiye Cumhuriyeti'nin her bir köşesinde, her bir farklı kültüre sahip şehirlerinde bile sevilerek, beğenilerek dinlenmektedir. Bunu geliştirmek ve yaşatmak adına biz STK'ların bu alanlarda daha fazla desteğe ve ilgiye ihtiyacı olduğu kanaatindeyiz"; "Müzik evrenseldir. Bağlayıcı ve düşündürücü etkileri tartışılmaz, birleştiricidir. Yöresel müziklerimiz kültürümüzün bir parçasıdır".

Toplumun müzik yaşantısına katkı sağlayamadıklarını belirten derneklerin ifadeleri ise şöyledir:

"Derneğimiz, maddi durum kaynaklı herhangi bir kültürel veya sanatsal faaliyet düzenleyememiştir"; "Çok istiyoruz fakat mevcut şartlarımız el vermiyor"; "Tam anlamıyla değil. Bulunduğumuz coğrafyada imkânlar ve şartların kısıtlı olması, yerel sanatçıların az olması arzuladığımız katkıyı sağladığımız konusunda bizi tatmin etmiyor"; "Bölgesel olarak ekonomik geçim sıkıntısı sebebiyle ve çocuklarımızın eğitim dışında yaşam şartlarına uymak zorunda olduğumuz için şu an müzik kursları açamıyoruz. Çok arzuladığımız halde öncelikle çocuklarımızın eğitimi için burslara ihtiyacımız var".

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal ve benzeri boyutlarıyla toplumsal yapıda birçok değişime neden olan göç süreci, göç eden bireyleri etkilediği gibi çevrelerini de aynı etkilere maruz bırakmaktadır. Bu bağlamda, toplumsal

yapının sürdürülmesi ve ortak kültürel bağların korunarak geliştirilmesinde göçmen dernekleri önemli roller üstlenmektedir.

Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti topraklarında yaşayan Balkan kökenli nüfus ve bu nüfusu temsil eden dernek sayısı azımsanmayacak ölçüdedir. Bu bakımdan, bu derneklerin yürüttüğü çalışmalar merak uyandırmaktadır. Bu araştırmada, müziğin kültürel ve eğitsel işlevleri temel alınarak ilgili derneklerin toplum yaşantısına katkılarını belirlemek amacıyla bir tarama çalışması gerçekleştirilmiştir. Bayındır Goularas'ın (2012, s. 139), mübadil kimlik ve kültürlerinin yaşatılmaya çalışıldığı mekânları ele aldığı ve köy kahvehaneleri, dernek ve vakıflar ile internet ortamlarını incelediği çalışmasına bakıldığında da mübadillerin kültürel, sanatsal ve folklorik değerlerini korumak ve yaşatmak adına gerçekleştirdikleri çalışmalar arasında sanatsal ve müziksel faaliyetlerin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

Sazak ve Öncül (2016) çalışmasında, Türkiye'de sanat alanında faaliyet gösteren derneklerin illere göre dağılımını belirlemiş, büyükşehirlerdeki bazı köklü derneklerin gerçekleştirdikleri müziksel etkinlikleri örneklerle sıralamıştır. Daha sonra örneklem olarak seçilen bir derneğin eğitsel, sanatsal ve toplumsal alanlardaki katkıları ortaya konulmuştur. Araştırmada, özellikle büyükşehirlerde sanat alanında faaliyet gösteren bazı derneklerin gerçekleştirdikleri eğitsel ve sanatsal hizmetlerin yanında festival, şenlik, sempozyum düzenlemek gibi çok kapsamlı bir rol üstlendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sanat alanında faaliyet gösteren derneklerin yanında, bu çalışma kapsamında belirlendiği üzere Balkan Türkleri derneklerinin kültürel ve eğitsel açıdan toplumun müziksel yaşantısına sundukları katkı da önemli görülmektedir.

Bu araştırmaya 34 farklı şehirden 185 dernek katılmış olup derneklerin illere ve toplam üye sayılarına göre dağılımına bakıldığında (Tablo 2) Balkan göçleri sonucunda en fazla göç alan iller konusunda bir fikir vermektedir.

Söz konusu derneklerin en sık gerçekleştirdikleri kültürel ve sanatsal etkinliklerin başında müzik etkinlikleri gelirken bunu halk dansları etkinlikleri izlemektedir. Derneklerin %64,3'ü, çoğunlukla konser etkinlikleri olmak üzere müzikli toplantılar, müzik eğitimi çalışmaları ve çeşitli müzik faaliyetleri yürütmektedir. Bu faaliyetler, çeşitli zaman dilimleri içerisinde belirli aralıklarda gerçekleştirilmektedir (Tablo 7).

Derneklerin %87,1'i, yürüttükleri müzik faaliyetlerini herhangi bir mekân veya ortamda sergilemektedir. Bu faaliyetlerin sergilendiği mekânlar arasında yer alan kültür merkezi (%54,3) ve gösteri salonu (%20), müzik etkinliklerinin gerçekleştirilmesine elverişli mekânlar olarak gösterilebilir. Öte yandan, derneklerin %63,9'u müzik etkinliklerini dernek binasında, açık alan ve doğal ortamlarda ya da restoran gibi gösteri veya sunum yapmaya elverişsiz ortamlarda sergilemektedir. Ancak, bu ortamların geniş halk kitlelerine ulaşabilme ve toplumsal etkileşim sağlama anlamında etkin olabileceği söylenebilir. Sonuç olarak ilgili derneklerin, düzenledikleri

müzik faaliyetlerini çoğunlukla toplumla paylaşarak toplumun müzik kültürüne ve yaşantısına katkı sağladığı ifade edilebilir.

Derneklerin yaklaşık yarısı (%50,4), çoğunlukla yetişkin ve gençler olmak üzere çeşitli yaş gruplarına yönelik müziksel çalışma ya da kurs düzenlemektedir. Bu faaliyetler arasında en çok koro çalışmaları (%53,1) yer almakla birlikte çalgı eğitimi kursu ve halk dansları çalışmaları da bulunmaktadır. Sözü edilen çalışma/kursların genellikle dernek üyesi olan ya da olmayan herkese yönelik yapılması, derneklerin sosyal amaçları doğrultusunda topluma sunduğu önemli bir katkıdır. İlgili çalışmaların eğiticiliğini, dernek üyesi olan ya da dernek dışından müzik eğitmenleri üstlenmekle birlikte, çalışmalar çoğunlukla dernek binasında yürütülmektedir.

Derneklerin %45,7'si diğer Balkan Türkleri ya da mübadele dernekleri ile %48,8'i farklı sivil toplum kuruluşları veya derneklerle ortak müzik etkinlikleri düzenlemektedir. Derneklerin bu tür müziksel etkileşimlerde bulunması, sosyal yaşantı içerisinde kültürel anlamda topluma sunulan yine oldukça önemli bir katkıdır.

Hazırladıkları bir müziksel etkinliği yurt içinde başka bir şehirde ya da yurt dışında sergileyen dernek sayısı oldukça az olmasına rağmen bazı derneklerin imkânları doğrultusunda bu tür müziksel ve kültürel etkileşimlerde bulunması oldukça değerlidir. Önemli maliyetleri olan bu tür projelerle müziksel faaliyetlerini farklı toplumlarla paylaşan bu dernekler, aynı zamanda topluma karşı önemli bir hizmeti ve sorumluluğu yerine getirmiş olmaktadır.

Dernekler, düzenledikleri etkinliklerde Balkan Türklerine ait müziklere sıkça yer vermektedir. Bulundukları toplumla ortak kültürel değerleri paylaşmalarının yanı sıra köken olarak içinden geldikleri kültürü yaşatmak, tanıtmak ve toplumun kültürel zenginliğine katkıda bulunmak adına, söz konusu derneklerin sosyal amaçlarını gerçekleştirdikleri ifade edilebilir.

Derneklerin Balkan müziklerinin tanıtılmasına yönelik çalışmaları, 9 kategori başlığı altında görülebilir (Tablo 14). Dernekler, oluşturdukları müzik toplulukları ile çeşitli çalışmalar ve konser etkinlikleri gerçekleştirmektedirler (T14:K1). Bu topluluklar içerisinde Balkan çalgıları ile Balkan müzikleri seslendiren gruplar da yer almaktadır. Balkan müziklerinin tanıtılmasında önemli bir yer tutan bu tür çalgı gruplarının farklı araştırmalarda da (Çerezcioğlu, 2010; Küçükebe, 2019; Şengül, 2016; Taranç ve Taranç, 2019) ele alındığı görülebilir.

Dernekler, geleneksel ve yöresel organizasyonlar kapsamında (T14:K2) yemekli toplantılar, düğün, kermes, kıyafet sergileri gibi etkinlikler düzenlemekte ve bu etkinlikleri özellikle Balkan halk oyunları ve müzikleri eşliğinde gerçekleştirmektedirler. Kültürel kimliğin sürdürülmesinde önemli bir yer tutan gelenek ve göreneklerin yaşatıldığı bu etkinliklerde Balkan

müziklerinin kültürel bir öğe olarak kendiliğinden yer bulması, Taranç ve Taranç'ın (2019, s. 760) *"Kültürel etkilenim, müzik ürünlerinde de kendisini gösterir"* fikrini doğrulamaktadır.

Derneklerin, Balkan müziklerinin tanıtılması amacıyla yaptıkları çalışmalar arasında çeşitli sanatçı ve müzisyenler ile iş birliği de yer almaktadır (T14:K3). Bu konuda dernekler, göç öncesinde yaşanılan coğrafyadaki sanatçılardan/müzisyenlerden destek almaktadırlar. Aynı zamanda, göç ile gelen Balkan kökenli sanatçı/müzisyenler ve Balkan müzikleri icra eden diğer yerel sanatçı/müzisyenlerin katılımıyla çeşitli etkinlikler gerçekleştirmektedirler. Sözü edilen bu tür çalışmalar, Balkan Türklerine ait müziklerin tanıtılmasında ve yaşatılmasında önemli bir yer tutmakla birlikte aidiyet duygularının geliştirilmesine ve toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesine de katkı sağlamaktadır.

Balkan derneklerinin, diğer dernekler ya da kurumlar (T14:K4) ile birlikte Balkan müziklerinin tanıtılmasına yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler, ortak kültürel paylaşımın ve kültürel çeşitliliğin sağlanmasında etkili çalışmalar olarak değerlendirilebilir. İlgili çalışmaların, kurumsal iş birliğinin güçlendirilmesini ve toplumsal kimliklerin korunmasını sağlamada etkili olduğu söylenebilir.

Balkan derneklerinin halk oyunları üzerine gerçekleştirdikleri etkinlikler (T14:K5), Balkan müziklerinin tanıtılmasında dolaylı ama bir o kadar da etkin faaliyetler olarak değerlendirilebilir. Eroğlu'nun (2017) çalışmasında da görülebileceği gibi halk oyunlarının en önemli öğeleri olarak gösterilebilecek ritmik yapı, melodik unsurlar ve çalgı türleri, Balkan müziklerinin de karakteristik özelliklerini ortaya koymada görsel ve işitsel olarak dans ile birlikte daha da anlam kazanmaktadır. Dernek üyelerinin ve toplumun farklı kesimlerinin bu tür etkinliklere aktif katılım sağlaması, Balkan Türklerine ait müziklerin öğrenilmesinde, özümsenmesinde ve genç kuşaklara aktarılmasında en kolay yöntemlerden biri olarak gösterilebilir.

Derneklerin, düzenledikleri etkinlikleri çeşitli platformlarda sergilemek üzere medya ve iletişim kanallarını (T14:K6) kullanıyor olmaları, Balkan müzik kültürünün geniş kitlelere duyurulmasında en önemli etkenlerden birini oluşturmaktadır. Bununla birlikte etkinliklerin festivaller (T14:K7) kapsamına alınması, Balkan müzikleri konusunda kültürel dinamiklerin canlı tutulmasını sağlayacaktır.

Derneklerin Balkan müziklerinin tanıtılmasına yönelik katılım sağladıkları ya da düzenledikleri akademik çalışmalar ve bilimsel toplantılar (T14:K8), Balkan müziklerinin kültürel ve eğitsel temellerinin gün yüzüne çıkarılmasında önem arz etmektedir. Aynı zamanda bu tür çalışmaların proje tabanlı değerlendirilmesi (T14:K9), Balkan müziklerinin kültürel ve eğitsel yönlerinin önemini ortaya koymaktadır.

Derneklerin herhangi bir müzik faaliyeti gerçekleştirme konusunda yaşadıkları güçlükler ya da engeller 6 kategori başlığı altında tanımlanmıştır

(Tablo 15). Bu doğrultuda dernekler, müziksel etkinlik gerçekleştirmede en çok finans sağlama (T15:K1) konusunda zorlanmaktadırlar. Bunun yanında mekân temini, teknik donanım ve ses düzeni (T15:K2) konularında da güçlükler yaşanmaktadır. Bir diğer güçlük ise müziksel etkinlikler gerçekleştirmek üzere ihtiyaç duyulan eğitmen, müzisyen ve enstrüman teminidir (T15:K3). Dernekler, müzik eğitimi çalışmalarını yürütecek eğitmen ve müzisyenlerin ücretlerini ödeme konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar. Derneklerin %54,2'sinin bu çalışmaların yürütülmesinde dernek üyeleri arasında yer alan müzik eğitimcilerini tercih etmelerinin sebebi de bu durumun bir sonucu olarak gösterilebilir.

Müziksel faaliyet gerçekleştirme konusunda derneklerin istekli oldukları, ancak maddi imkânsızlıklar nedeniyle bu tür girişimlerde bulunamadıkları anlaşılmaktadır. Derneklerin müziksel etkinlikleri gerçekleştirememe ya da sunamama durumları genel olarak finansal nedenlerle açıklanabilir. Bazı dernekler ise bu durumu, gençlerin ilgili olmaması ya da dernek üye dernek üyelerinden ve halk tarafından yeterli talebin bulunmaması ile ilişkilendirmişlerdir. Gençlerin göçmen kültürüne ait müziksel etkinliklere ilgisiz kalma durumu, benzer şekilde Şenel'in (2014, s. 175) yurtdışında yaşayan göçmen Türkler'in müzik deneyimlerini ele aldığı çalışmasında da görülebilir. Yurtdışında doğan ikinci kuşak göçmen gençler, özellikle küresel kültürün etkisi altına girerek ailelerinin yaşatmaya çalıştıkları müzik kültüründen farklı olarak, yaşadıkları çevreye ait müziksel tercihler yapmaktadırlar.

Derneklerin %60'ı, müzik faaliyetlerini yürütme konusunda yerel ya da merkezi yönetimlerden genellikle yeterli destek görmektedirler. Bunun yanında derneklerin %40'ının bu konuda destek görmediği ya da sınırlı destek gördüğü sonucuna da ulaşılmıştır. Derneklerin özellikle maddi konularda destek göremedikleri anlaşılmaktadır.

Derneklerin toplumun müziksel yaşantısına katkı sağlamaları konusundaki düşünceleri oldukça olumludur. Dernek yönetimleri, müziği kültürel bir öğe olarak görmekte ve Balkan kültürünün yaşatılmasında müzik etkinliklerinin ve müzik eğitiminin gerekliliğine inanmaktadırlar. Toplumun müzik yaşantısına yeterli katkı sağlayamadıklarını ifade eden dernekler de müziksel faaliyetleri önemsemekte ve bu tür çalışmaları gerçekleştirmeyi arzu etmekte, ancak bazı olumsuz şartlar nedeniyle bu isteklerini yerine getirememektedirler.

Yapılan bu araştırmanın sonucunda, Balkan Türkleri derneklerinin kültürel ve eğitsel müzik faaliyetleri yoluyla toplum yaşantısına çeşitli ve önemli katkılarının olduğu tespit edilmiştir. Dernekler bu konuda oldukça ilgili ve isteklilerdir. Yeterli imkânlara sahip olan dernekler bu konuda daha aktif iken özellikle maddi imkânsızlıklar nedeniyle bu tür faaliyetleri arzu edilen düzeyde gerçekleştiremeyen dernekler bulunmaktadır. Balkan Türkleri dernekleri tarafından müzik faaliyetlerinin sıkça gerçekleştirilmesi, müziğin

kültürel bir öğe olarak Balkan Türklerinin gelenek ve görenekleri içerisinde kendiliğinden var olmasıyla açıklanabilir.

Dernekler doğrudan ya da dolaylı olarak müziksel faaliyetler içerisinde yer almaktadırlar. Burada önemli olan bu faaliyetlerin planlı ve bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Dolayısıyla Balkan Türklerinin gerçekleştirdikleri müzik faaliyetlerinin kültürel ve eğitsel temellere oturtulması önem arz etmektedir. Bu bakımdan, çeşitli eğitim kurumları ve yerel yönetimlerle iş birliği sağlanarak gerekli ihtiyaçların giderilmesi hususunda çalışmalar gerçekleştirilebilir. Bunun yanında aşağıda getirilen öneriler de Balkan derneklerinin toplum yaşamına sunacakları kültürel ve eğitsel katkılara zenginlik ve çeşitlilik sağlayabilir:

Tarihsel süreç içerisinde Türk müzik kültürünü oluşturan çeşitli öğelerin tematik başlıklar altında ele alınarak kongre, sempozyum, seminer, panel vb. etkinliklerle tanıtılması, yaşatılması ve yaygınlaştırılması sağlanabilir.

Henüz gün yüzüne çıkarılmamış Balkan Türkleri müzik kültürüne ait öğelerin araştırılması amacıyla devlet tarafından bilim insanlarının özendirilerek teşvik edilmesi sağlanabilir.

Farklı alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının yerel, bölgesel ya da uluslararası müzik türlerini araç olarak kullanarak gerçekleştirdikleri müziksel faaliyetlerin ele alınmasıyla kültürel ve eğitsel açıdan toplumsal katkılar araştırılabilir.

Kaynakça

Atasayar, T. (2018). *1923'ten günümüze Türkiye'ye yapılan göçler ve kültürel etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Aydın, A. (2018). *Handan Gökçek'in "Ah Mana Mu" ve Kostas E. Tsolakidis'in "Belki Bir Gün Dönerim" adlı eserlerinde 1924 nüfus mübadelesi sürecinde toplumsal dinamiklerin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Bayındır Goularas, G. (2012). 1923 Türk-Yunan nüfus mübadelesi ve günümüzde mübadil kimlik ve kültürlerinin yaşatılması. *Alternatif Politika*, *4*(2), 129-146.

Bingöl, B. (2013). *Makedonya Türklerinin türküleri üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (M. Bütün, Çev.). Ankara: Eğiten.

Çerezcioğlu, A. B. (2010). İzmir Makedon göçmenlerinde etnik kimliğin bir işaretleyicisi olarak müzik. *Folklor/Edebiyat*, *16*(62), 85-100.

Dalaman, A. (2014). *Türk-Yunan nüfus mübadelesi sonucu Çanakkale'ye yerleştirilen mübadiller (1923-1930)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Değirmencioğlu, L. (2020). Kayseri'de yaşayan göçmen müzisyenler (Selanik göçmenleri). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *19*(74), 934-946.

Demirtaş, M. (2017). 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın göç olaylarına etkileri ve göçmenlerin durumu. O. Köse (Ed.), *Geçmişten Günümüze Göç-1* içinde (ss. 155-168). Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları.

Emini, F. T. (2018). *Göç Sonrası Sorunların Çözümünde Sivil Toplum Stratejisi*. Bursa: Ekin.

Eroğlu, T. (2017). Türkiye'deki halk oyunlarının temel özellikler, tür ve dağılım bakımından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science*, (42), 67-78.

Erözkan, A. (2007). Bilimsel araştırmalarda yöntemler. D. Ekiz (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (ss. 100-123). İstanbul: Lisans.

Gelekçi, C. (2020). Türkiye'nin nüfus yapısı ve nüfus politikalarının temel dinamikleri. N. Güngör Ergan (Ed.), *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı* içinde (ss. 89-142). Ankara: Siyasal.

Güleç, M. M. (2019). Balkan göçmenlerinin sivil toplum kuruluşlarına ilgisi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *20*(36), 59-78.

Güner, Z. (2017). *Lozan'da Türk-Yunan Mübadele Siyaseti (1923-1930)*. Ankara: Siyasal.

Işık, E. (2017). Osmanlı'ya Balkan göçleri ve çocuk göçmenler. O. Köse (Ed.), *Geçmişten Günümüze Göç-1* içinde (ss. 169-175). Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları.

İmamoğlu, H. V. (2018). *Osmanlı Son Dönemi ve Büyük Güçler*. İstanbul: Kriter.

İşlek, M. (2009). *Mübadele sonrası Kapadokya bölgesine yerleşen mübadillerin göç uyarlanmaları: Güzelyurt örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Karataş, M. (2004). *Türk-Yunan Mübadelesi (1923-1925)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kavaf, S. A. (2015). *Sosyal ve kültürel değişimler açısından doğurduğu sonuçlar itibariyle Lozan mübadelesi: Nevşehir örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Keyman, F. (2004). Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları ve Türkiye. *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları* içinde (ss. 1-20). İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi.

Kirişçi, K. (1995). Post Second World War immigration from Balkan countries to Turkey. *New Perspectives on Turkey*, *12*, 61-77.

Kocacık, F. (1996). 1878-1900 yılları arasında Balkanlardan Anadolu'ya yönelik göçlerin Anadolu'daki sürekli yerleşme yerleri ve toplumsal yapıya etkileri. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç* içinde (ss. 137-146). Mersin: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü-Sosyoloji Derneği.

Kolukırık, S. (2006). Bulgaristan'dan göç eden Türk göçmenlerin dayanışma ve örgütlenme biçimleri: İzmir örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *30*(1), 1-13.

Küçükebe, H. D. (2019). *İzmir'de yaşayan Makedonya göçmenlerinin müzik geleneği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

McCarthy, J. (2014). *Ölüm ve Sürgün: Osmanlı Müslümanlarının Etnik Kıyımı (1821-1922)*. (F. Sarıkaya, Çev.) Türk Tarih Kurumu Yayınları, IV/A-2-2. Dizi (2. bs.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Muhaceri, N. M. ve Şare, Y. (2017). Makedonya Türkleri tarafından söylenen aşk ve ayrılık konulu türküler üzerine bir inceleme. *Türük: Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, *5*(9), 347-356.

Özbilgin, M. Ö. ve Küçük, İ. E. (2014). Yunanistan mübadillerinde kültürel belleğin aktarımında geleneksel oyunların işlevi. *Türkiye: Mübadele ve Kültür* içinde (ss. 149-165). 8. Uluslararası Mübadele ve Balkan Türk Kültürü Araştırmaları Kongresi, sunulmuş bildiri, Samsun: Erol Ofset.

Özgen, N. (2016). Türkiye coğrafyasının kültürel potansiyeli ve eğitimdeki uygulamaları üzerine bir değerlendirme (C. II, ss. 323-336). Göç ve Kültür Sempozyumu, sunulmuş bildiri, Ankara: Kıbatek.

Özkan, A. (2015). *Mübadelenin Edirne vilayeti uygulaması ve sosyo-ekonomik etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Özlem, K. (2011, 14 Nisan). Balkan Göçmenleri ve Türkiye'deki Siyasi Seçimler. *21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*. Erişim tarihi: 1 Temmuz 2021. Erişim adresi: https://www.21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/balkan-gocmenleri-ve-turkiyedeki-siyasi-secimler

Özlem, K. (2018). Cumhuriyet Döneminde Balkanlar'dan Türkiye'ye Yönelik Göç Hareketleri. B. Özdal (Ed.), *Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri Bağlamında Türkiye* içinde (ss. 87-118). Bursa: Dora.

Pul, A. (2017). Kafkas göçlerinde engelli muhacirlerin durumu meselesi. O. Köse (Ed.), *Geçmişten Günümüze Göç-1* içinde (ss. 419-432). Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları.

Sancaktar, C. (2010, 27 Mayıs). Balkanlar Türkiye İçin Neden Önemli? *TASAM*. Erişim tarihi: 5 Ocak 2020. Erişim adresi: https://tasam.org/tr-TR/Icerik/71/balkanlar_turkiye_icin_neden_onemli

Sancaktar, C. (2012). Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki kültürel ve demografik mirası. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(2), 53-93.

Sazak, N. ve Öncül, N. (2016). Dernekler ve müzik eğitimine katkıları (Sansev örneği). *Çevrimiçi Müzik Bilimleri Dergisi*, *1*(2), 41-64.

Sepetçioğlu, T. E. (2014). İki tarihsel "eski" kavram, bir sosyo-kültürel "yeni" kimlik: Mübadele nedir, mübadiller kimlerdir? *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *180*(180), 49-84.

Şenel, O. (2014). Göçmen Türklerin müzik deneyimi: Müzik türleri, müzik uğraşı ve geleneksel eğlence ortamları. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, *6*(3), 157-178.

Şengül, G. (2016). İzmir'deki Makedonya göçmenlerinde Tapani (bando) geleneği. *EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, (9), 73-89.

Taranç, B. ve Taranç, R. (2019). İzmir kent kültürü içinde Makedon müziği ile Tapani orkestralarının yeri ve önemi. *Karadeniz Araştırmaları*, *16*(64), 759-771.

T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (t.y.-a). Kuruluş İşlemleri. Erişim tarihi: 5 Ocak 2021. Erişim adresi: https://www.siviltoplum.gov.tr/kurulus-islemleri

T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (t.y.-b). İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler. Erişim tarihi: 5 Haziran 2020. Erişim adresi: https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarina-gore-dernekler

Utaş Akhan, L. ve Batmaz, M. (2015). Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen göçmenlerin yaşam profillerinin memnuniyet durumlarına etkisi. *Bilig*, (75), 23-42.

Ünal, S. (2012a). Sosyal-mekânsal-siyasal kümelenme biçimi olarak İzmir kentinde Balkan (Rumeli) kimliği. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, *21*(3), 49-77.

Ünal, S. (2012b). Kimliğin tarihsel ve kültürel ortak inşası: Türkiye'de Balkan (Rumeli) göçmenleri. *Millî Folklor: Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, (94), 27-40.

Ünal, S. ve Demir, G. (2009). Göç, kimlik ve aidiyet bağlamında Türkiye'de Balkan göçmenleri. *VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar* içinde (ss. 378-407). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.

Yiğit, N. (2007). Bilimsel Araştırmalarda Nicel Veri Analizi ve Yorum. D. Ekiz (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (ss. 162-188). İstanbul: Lisans.